

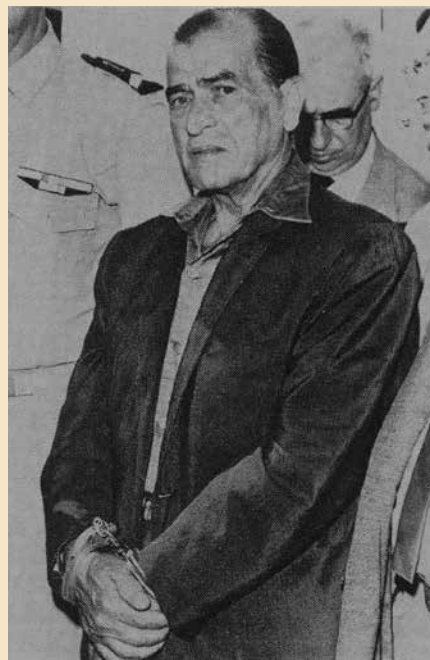
TWEEDE CYCLUS MET ANDERE MAFFIA

door David Steenhuyse

Na tien delen over de Cosa Nostra op voornamelijk Amerikaanse bodem volgt vanaf 1998 een tweede maffiacyclus van *Bloed & Stilte* met een focus op de Russische maffia. François Corteggiani bij de start van de cyclus: "Met een onderwerp dat zo uitgebreid is als de maffia in de Verenigde Staten en alle documentatie die ik heb verzameld, is er altijd de mogelijkheid om verder te gaan met iets anders. Hier was het idee om een personage te nemen dat in eerste instantie minder belangrijk was en hem te betrekken in een hele nieuwe reeks gebeurtenissen. [...] We blijven de Cosa Nostra volgen. Het is allemaal met elkaar verbonden, want in werkelijkheid gebruikten de Russen de Italiaanse maffia om voet aan de grond te krijgen in de Verenigde Staten! Maar ik ben ook geïnteresseerd in andere criminele organisaties. Tegelijkertijd werk ik aan een reeks over de Japanse Yakuza (eveneens met tekenaar Emanuele Barison, red.). Weet je, als je goed kijkt, besef je dat alle grote criminele organisaties ter wereld met elkaar verbonden zijn. Er zijn alleen verschillen: sommige zijn sterker of talrijker, andere meer lokaal. In Hongkong zijn er alleen al in één stad vijftig triades. De grootste, de Sun Yee On, heeft dertigduizend leden! In de Verenigde Staten daarentegen zijn er tweeëntwintig families voor het hele land, en hooguit drieduizend soldaten... Dat is nogal een contrast!"¹

TWEE VERHALEN IN ÉÉN

De delen 11 tot 14 borduren voort op het werk van onderzoeksjournalist Frank Tonetti die een boek schrijft over zijn bevindingen en gevraagd wordt om zijn tanden te zetten in een onderwerp waar hij als specialist ter zake verstand van heeft... Sterker zelfs, hij heeft er nauwe banden mee! Het levert opnieuw een vertelling op met scènes in het heden en verleden. "Wat me vooral interesseert, is het idee van een onconventionele vertelling, van twee verhalen in één. Dus gebruikte ik een journalist die de dossiers van Ciro Villanova had geërfd en ze gebruikte om boeken te schrijven. Logischerwijs wordt hij gevraagd om een verhaal te schrijven over de Russische maffia. Hij is eerst een beetje terughoudend, maar de gebeurtenissen dwingen hem om de opdracht aan te nemen! Het resultaat is dat hij zowel verteller als hoofdpersonage wordt. In zijn boek onthult hij de geschiedenis van het mediterrane milieu, van de jaren 1920 tot de French Connection, en tegelijkertijd is hij be-

Barthélemy "Mémé" Guérini (1908-1982) bij zijn arrestatie in 1967 voor de moord op Claude Mandroyan. Deze laatste is een jonge delinquent die op het niet zo slimme idee komt om met een Spaanse kompaan in te breken in het huis van Mémés broer Antoine op de dag van diens begrafenis. Die daad wordt door de entourage van Mémé dodelijk bestraft. François Corteggiani baseert het personage Pierre Zonza op deze Guérini.

trokken bij actuele gebeurtenissen. De FBI verdenkt hem zelfs, omdat hij familie is van een New Yorkse 'familie'! Maar deze connectie kan hem ook goed van pas komen... Ik denk dat ik eigenlijk een soort parallel wilde trekken tussen de komst van de Russen in Little Odessa en die van de Corsicanen in Marseille tussen de wereldoorlogen."¹

Marseille als nieuwe plaats van actie betekent voor de scenarist een persoonlijke noot. "Mijn vader was politieagent in Marseille. Als kind vertelde hij me allerlei verhalen over de onderwereld van Marseille, die hij goed had leren kennen door zijn werk tussen de jaren 1930 en 1950. Ik wilde deze

herinneringen uit de eerste hand met mijn lezers delen. Zo kwam ik op het idee van een tweede cyclus van *Bloed & Stilte*."²

Omdat Frank Tonetti deze keer een betrokken partij is, fungeert hij als het echte hoofdpersonage dat actief een avontuur beleeft. Het is een contrast met de eerste cyclus, waarin de geïnterviewde Ciro Villanova een passieve verteller is. Corteggiani geeft toe dat hij de zwakte van die eerste cyclus goedmaakt in de tweede. "Vergeleken met het verhaal dat Ciro Villanova zou hebben verteld, is het verhaal van Tonetti veel romantischer, tenminste in het hedendaagse deel. Aan de andere kant zijn de gebeurtenissen die hij beschrijft in zijn boek over de onderwereld van Marseille nauwkeuriger en beter gedocumenteerd. Ik heb dit verhaal gebaseerd op alles wat we weten over de gebroeders Guérini, de leidende figuren in de onderwereld van Marseille. In de eerste cyclus was Johnny Puparo de incarnatie van Lucky Luciano, in de tweede kan Pierre Zonza worden gezien als de weerslag van Mémé Guérini. Mijn personage arriveert ook in Marseille vanuit zijn geboorteland Corsica, kort daarna gevolgd door zijn broers, met wie hij begint als pooier, voordat hij overgaat op de drugshandel. De politieke steun die ik hem toeschrijf, is echt."²

GEEN DERDE CYCLUS

Uiteraard documenteert François Corteggiani zich ter dege voor het uitschrijven van zijn verhaal. "We hebben nu te maken met een nieuw soort criminelen, zeer intelligente mensen, academici, ex-leden van de KGB of het Sovjetleger die zich moesten omscholen na de ineenstorting van het land, soms omdat ze op straat kwamen te staan, zonder regelmatige inkomsten. Ik veronderstel dat ze zelfs in het

BIO EMANUELE BARISON

Emanuele Barison is op 12 maart 1963 geboren in Pordenone, Italië. Na een kunstopleiding debuteert hij begin jaren 1980 in *Autosprint*. Kort daarna richt hij samen met enkele vrienden het tijdschrift *Fantasy* op, een uitgave die het licht ziet dankzij een kleine plaatselijke uitgever en die in de kiosken van Triveneto wordt verspreid. Na drie nummers is het afgelopen.

Aan het eind van de jaren 1980 creëert hij voor het tijdschrift *Il Messaggero dei Ragazzi* voor kinderen het komische personage Alex il Britanno. Het trekt de aandacht van François Corteggiani, die hem in 1989 voorstelt om voor Disney te werken. Barison publiceert vervolgens tientallen verhalen voor het Italiaanse *Topolino* (Mickey Mouse). Daarna creëert hij het personage van Lazarus Ledd voor *Star Comics* en tekent hij in 1993 en 1994 twee afleveringen met teksten van Ade Capone. In samenwerking met Francesco Boni De Nobili tekent hij *L'Editto di Rotari a Fumetti* (1990) en *Quasar a Pratobello* (1993).

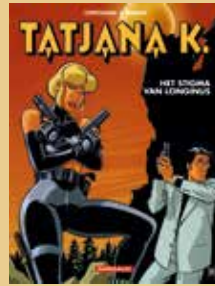
JAPANESE, FRANSE EN RUSSISCHE MAFFIA

Corteggiani omschrijft Barisons tekenstijl als elegant en verfijnd, waar hij van houdt. Hij klopt in 1995 opnieuw bij hem aan voor een compleet andere samenwerking dan komische Disney-strips. Dat leidt in 1996 tot de trilogie *Yakuza* voor uitgeverij Soleil en die tussen 1999 en 2005 is vertaald door Talent in de collectie *Vinci*. Voor Corteggiani is het een kans om over de Japanse maffia te schrijven, "nog meedogenlozer dan de Cosa Nostra-families uit Amerika". Corteggiani verdiept zich hiervoor in de feodale hiërarchische structuur van de Yakuza en de drugstrafiek, goktenten en prostitutie die ze in Japan dirigeren.

Barison is hierna een voor de hand liggende keuze om vanaf 1998 de tweede cyclus van *Bloed & Stilte* te tekenen. Behalve over de Amerikaanse maffia gaat het hierin meer over Franse en Russische gangsterbendes. Ze maken samen een vierdelige cyclus. De tekenaar volgt daarmee Marc Malès en Jean-Yves Mitton op.

Ook het door Corteggiani geschreven *Tatjana K.* neemt hij over van een andere tekenaar, in dit geval Félix Meynet. In 2004 tekent hij het derde en meteen ook laatste deel van de spionagereeks die is uitgegeven door Dargaud. Datzelfde jaar tekent Barison twee afleveringen van een Franse versie van het Italiaanse *Docteur Justice* voor *Pif Gadget*, opnieuw met Corteggiani, die als vaste medewerker aan het strijplad is verbonden, en co-scenarist Jean Ollivier.

Scenarist en *Diabolik*-uitgever Mario Gomboli krijgt Barisons realistisch werk onder ogen en stelt de tekenaar voor om het Italiaanse tekenteam van de mis-

Tatjana K. deel 3 en *Orféa* zijn twee andere samenwerkingen tussen Emanuele Barison en François Corteggiani. De tekenaar heeft ook *Diabolik* op zijn palmares.

daadbestrijder te vervoegen. In 2002 wordt Barison de officiële tekenaar van de pulpreeks *Il Grande Diabolik*. Enkele verhalen raken vanaf 2010 ook in het Frans uitgegeven bij Clair de Lune.

In 2011 begint hij samen te werken met Sergio Bonelli Editore, waarvoor hij verhalen van *Zagor* tekent, opnieuw een Italiaanse pulpklassieker. In 2014 start hij met het tekenen van de allergrootste Italiaanse stripreeks, de western *Tex Willer*. Datzelfde jaar werkt hij opnieuw samen met Corteggiani voor het door Dargaud uitgegeven *Orféa*. De thriller is een moderne hervertelling van de mythe van Orpheus, met demonen, voodoo tovenaars en plattelandsflikken. Nadat haar verloofde op onbegrijpelijke wijze een vooraanstaand man heeft vermoord voordat hij zelfmoord pleegt, moet een jonge vrouw door de poorten van de hel om te voorkomen dat de demonen de wereld overspoelen.

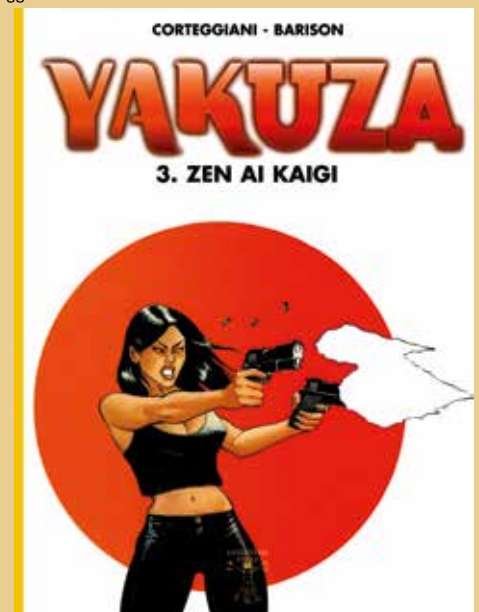
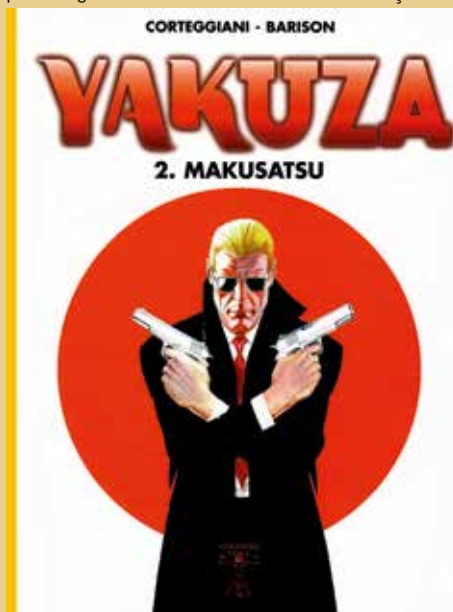
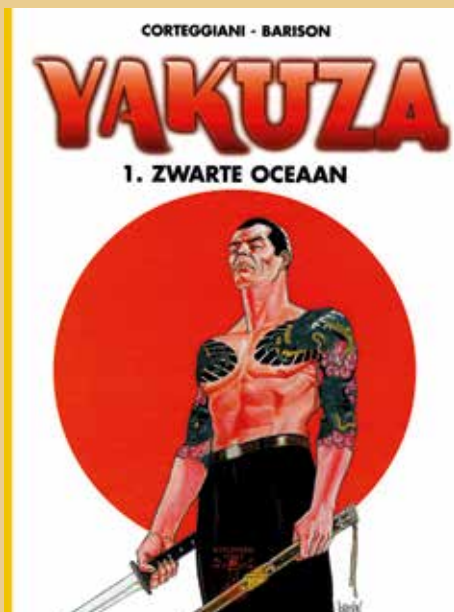
In 2018 helpt Barison in zijn geboortestad Pordenone bij de oprichting van PAFF!, een cultureel centrum voor expo's en samenwerkingen met onderwijs, toerisme en economie met strips als bindmiddel.

MUZIEK, RECLAME, FILM

Barison laat zijn creatieve uitspattingen ook los in muziek door jarenlang voor de rockband The Sinners te spelen. Hij richt zelf de band The White Gorilla op. Hij is in 1999 de ontwerper van Magix Geox, de mascotte van het sportschoenenmerk Geox. Hij tekent die in reclamestrips die wereldwijd worden vertaald, ook in het Nederlands.

In 2001 schrijft hij het scenario voor de Italiaanse film *Oppalalay* met het komische duo I Papu. Drie jaar later schrijft en regisseert hij samen met Romeo Toffanetti de film *Rockstalghia*.

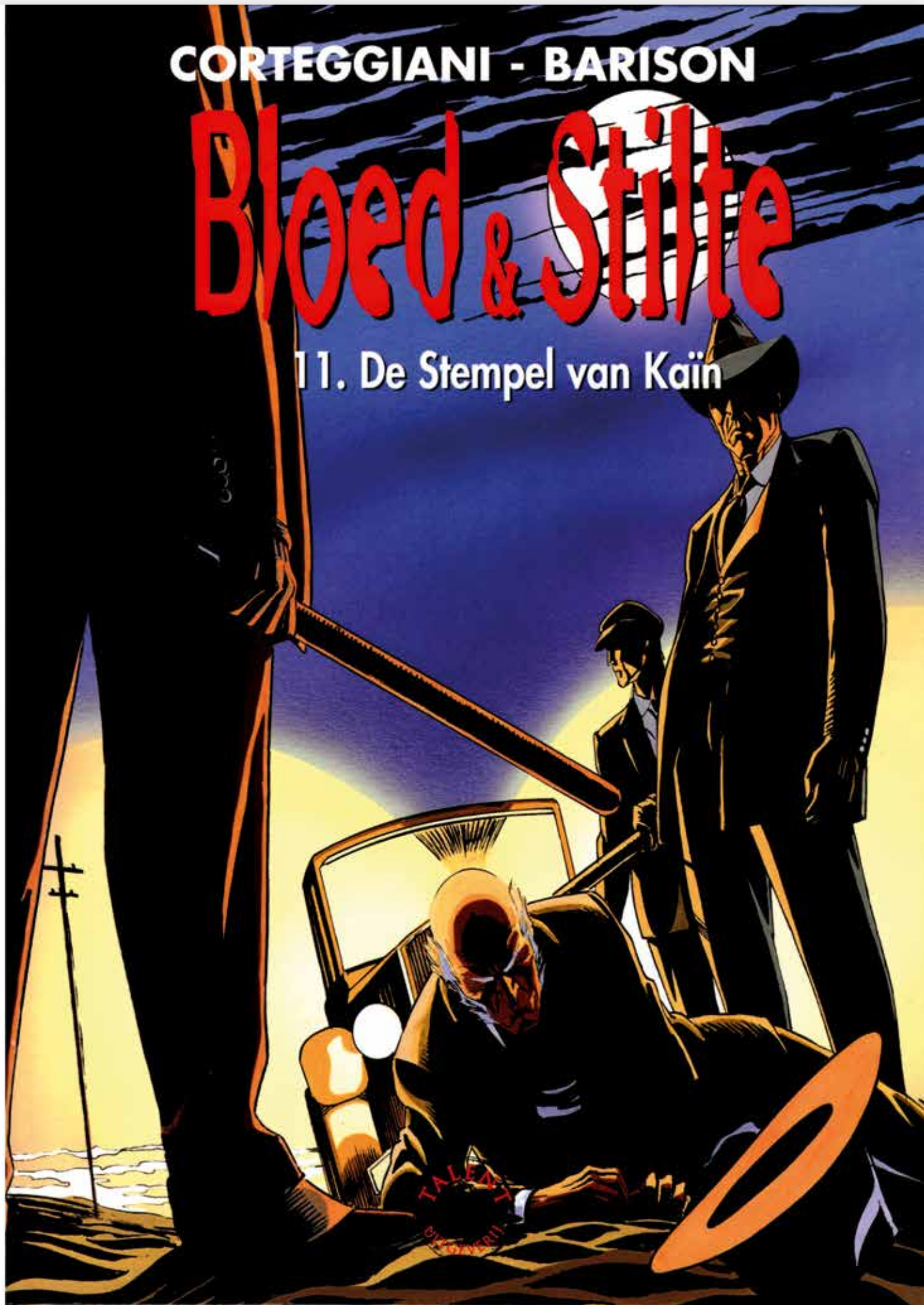
De complete trilogie *Yakuza* door Emanuele Barison en François Corteggiani.

CORTEGGIANI - BARISON

Bloed & Stilte

11. De Stempel van Kain

De eerste uitgave van *De Stempel van Kain* verschijnt in 1998 als deel 11 bij Talent in softcover en hardcover.
De eerste druk in het Frans bij Glénat dateert van 1998.

TOERIST IN MARSEILLE

De havenstad Massilia bestaat al sinds 600 voor Christus en alle grote beschavingen komen erheen. De Grieken voeren er handel met de Kelten. De Etrusken en Carthagers zijn er jaloers op en komen er vaak langs om te vechten. De Romeinen veroveren de stad en maken er een cultureel - en onderwijscentrum van. De Massilianen krijgen dan achtereenvolgens de Visigoten,

Bourgondiërs en Franken op bezoek. In de vijftiende eeuw wordt de stad definitief Frans grondgebied. Tijdens de negentiende eeuw zetten kunstenaars en intellectuelen hun stempel op de havenstad en de omliggende Provence. Ze is in de koloniale periode de uitvalsbasis naar Noord-Afrika en in de twintigste eeuw de landingsplaats bij uitstek voor Noord-Afrikaanse immigran-

ten. Marseille is tegenwoordig na Parijs de tweede grootste stad van Frankrijk.

Uiteraard boogt de stad op een hele rits bekende inwoners. Tot de jaren 1950 zijn dat vooral woordkunstenaars, musici en beeldende kunstenaars, waaronder ook stripauteur en -scenarist Gérard Lauzier (1932-2008). Daarna nemen de sportgoden het over en lijkt de stad enkel nog bekende voetballers te herbergen.

Op een strategische positie als haven in een belangrijk Europees land is het niet verwonderlijk dat de stad van in het begin een bloeiende onderwereld kent. Van in het begin van de negentiende eeuw heeft Marseille haar "caïds", zo'n beetje het equivalent van de Siciliaanse "capo's" en "padrino's" of de Amerikaanse "bosses". Het woordje "caïd" is van oorsprong Arabisch en betekent eenvoudig "leider". Als Mémé Guérini alias Petru Zonza in Marseille toekomt, is een van de eerste fantastische zichten die hij voor ogen krijgt de neo-Byzantijnse basiliek Notre-Dame de la Garde die gesitueerd is op het hoogste punt van de stad. (JDS)

Cain Verslaat Abel door Peter Paul Rubens.

KAÏN STEMPELT NIET

De Stempel van Kaïn, de titel van de eerste twee albums van de tweede cyclus, is in feite een slechte vertaling van het Franse "*le sceau de Caïn*". Beter vertaald zou "het merkteken van Kaïn" zijn, een verwijzing naar het bijbelverslag over Kaïn en Abel. Kaïn is volgens de bewuste bijbelverzen de eerste moordenaar in de geschiedenis. Hij vermoordt zijn broer uit jaloezie omdat God Abels offergave lijkt te aanvaarden, maar de zijne verworpt. In *Genesis 4:11-16* lezen we hoe God Kaïn daarom vervloekt tot een zwervend leven in ballingschap. Kaïn klaagt dat die straf te zwaar is omdat iedereen die hem toevallig zou tegenkomen hem ongetwijfeld zou doden om wat hij heeft gedaan. Het verslag vervolgt: "God antwoordde hem: 'Daarom zal al wie Kaïn doodt zevenvoudig gewroken worden!' En de Heere merkte Kaïn met een teken, zodat niemand die hem tegenkwam, hem zou doden."

Eigenlijk beschrijft de tekst niet wat Kaïns merkteken precies is. Gaat het om een tatoeage? Een litteken? Sommigen beweren zelfs dat het om zijn huidskleur zou kunnen gaan. Het teken van Kaïn krijgt allerlei interpretaties en betekenissen en sukkelt op die manier de esoterie, mystiek en zelfs het occultisme binnen. Wie dat wil, kan vandaag een tatoeage laten zetten met het merkteken van Kaïn. Als je niet zover wil gaan zijn er ook stickers met het vege teken... (JDS)

MOORDENDE STILETTO'S

Petru houdt zich bij het uitvoeren van zijn vendetta nauwelijks in. Voordat hij de Napolitaan een kogel tussen de ogen schiet, fileert hij met zijn stiletto een en ander tussen de benen van zijn onfortuinlijke slachtoffer.

De stiletto is, zoals de naam doet vermoeden, van oorsprong Italiaans en de naam gaat terug naar het Latijnse "stilus", het woord voor het beschrijven van een lange, puntige staak of paal. In de middeleeuwen is de stiletto een lang, tweesnijdend lemmet met scherpe punt dat, in tegenstelling tot de meeste andere wapens op het slagveld, geschikt is om door de metalen pantsers van

een wapenuitrusting te drijven. Met de stiletto maak je het werk af. Naarmate de tijd verstrijkt, wordt de stiletto elegantier en krijgt hij met ingewikkelde ornamenten versierde handgrepen. Moderne stiletto's zijn dan weer zijdelings openende knipmessen met een ultrascherp smal lemmet, zoals ook Petru er eentje gebruikt. De stiletto wordt vaak verward met het valmes, wat eveneens een knipmes is, maar in dat geval schiet het lemmet naar voor vanuit het handvat. Valmessen hebben

doorgaans een ingewikkeld veermechanisme om het lemmet naar buiten te schieten, soms om het ook weer binnen te halen. Omdat dat mechanisme het maar al te vaak laat afweten, is het valmes minder populair bij boeven. Op een wapen moet je kunnen rekenen!

De term "stiletto" komt eveneens in gebruik om ultrahoge naaldhakken van vrouwenschoenen te beschrijven. En terecht, het is schoeisel waarmee je een moord kan begaan. (JDS)

IN DE VALLEI DER SCHADUWEN,
DIE IN DUISTERNIS EN SCHEMER
IS GEHULD...

...WAAR ANARCHIE EN CHAOS HEERSEN...

...WAAR ZELFS HET LICHT
INKTZWART IS...

PFF...

PFF...
PFF...

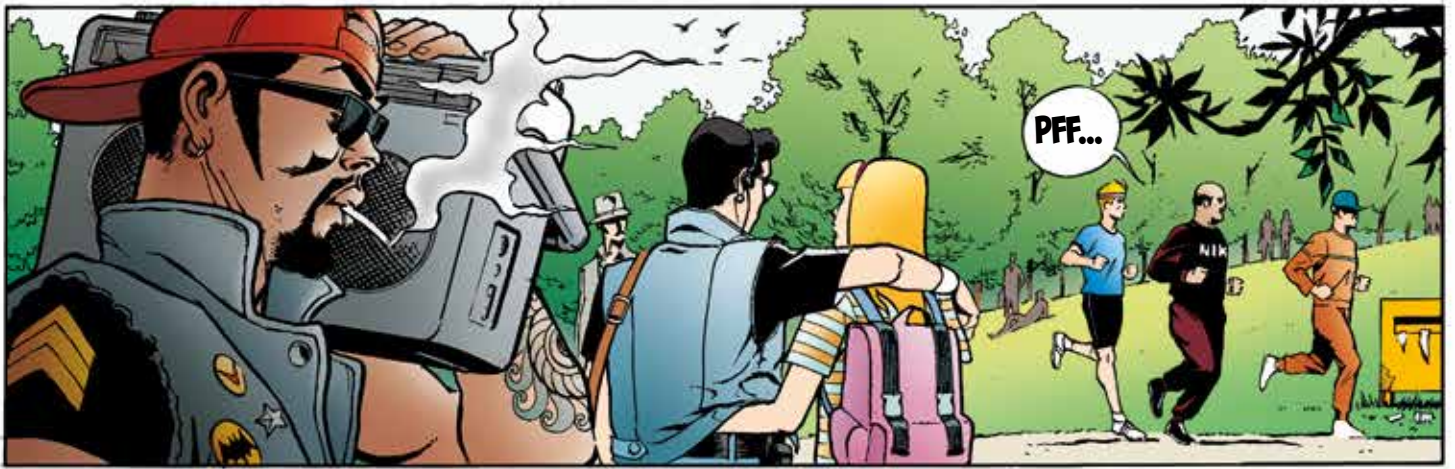
PFF...

...TERWIJL
DE NEVELS
UITDEINEN...

...EN VOORBIJ-
TREKKEN...

PFF...
PFF...

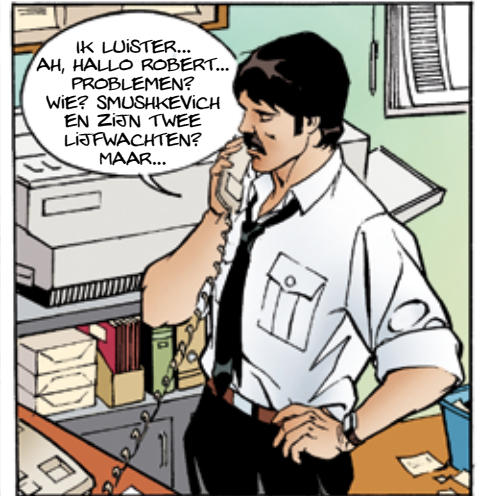
NIKE

IK KOM AL!
IK KOM AL!

IK LUISTER...
AH, HALLO ROBERT...
PROBLEMEN?
WIE? SMUSHKEVICH
EN ZIJN TWEE
LIJFWACHTEN?
MAAR...

JA... IK
WEET DAT JE
EEN BOEK AAN
HET SCHRIJVEN
BENT!

MAAR ALLEEN JIJ
BENT IN STAAT DIT
UIT TE MESTEN... HEB JE
DE BESLISSING VAN HET
MINISTERIE VAN JUSTITIE
AL GEHOORD...

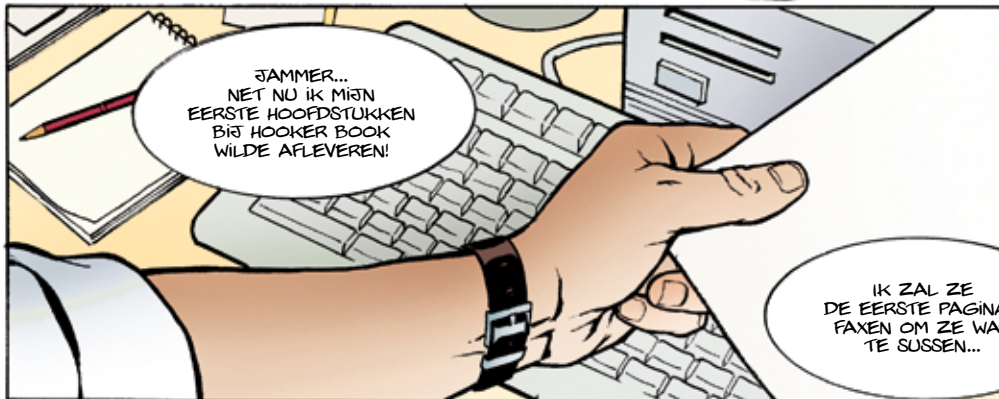

OM HET ONDERZOEK
NAAR DE RUSSISCHE MAFFIA
TOT EEN "ALLERHOOGSTE PRIORITEIT"
UIT TE ROEPEN? JA, IK HEB HET
GEHOORD... DIE EER WAS TOT NU TOE
ENKEL WEGGELEGD VOOR
DE SICILIAANSE MAFFIA EN
DE COLOMBIAANSE
DRUGSKARTELS!

OKÉ... IK KEN
RAY KER EEN
BEEETJE...
JA...

DE KEREL DIE BIJ
HET FBI DE STRIJD TEGEN
DE RUSSISCHE MAFFIA IN
NEW YORK LEIDT... OKÉ...
KOMT VOOR MEKAAR...
TOT LATER...

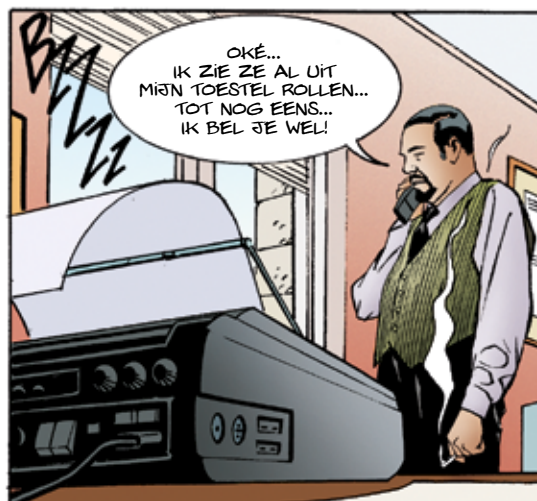

JAMMER...
NET NU IK MIJN
EERSTE HOOFDSTUKKEN
BIJ HOOKER BOOK
WILDE AFLEVEREN!

IK ZAL ZE
DE EERSTE PAGINA'S
FAXEN OM ZE WAT
TE SUSSEN...

ARNOLD... JA...
DEZE WEEK NOG KRIJG JE
DE DISKETTE... DAT KAN...
IK FAX HET EVEN.

BAZZZ

OKÉ...
IK ZIE ZE AL UIT
MIJN TOESTEL ROLLEN...
TOT NOG EENS...
IK BEL JE WEL!

HOE RIJK IS
DE OOGST?
WAAR BEGINT
HET? AH...
MARSEILLE...

MARSEILLE, IN HET DEPARTEMENT BOUCHES DU RHÔNE... 19 MAART 1923...

KOM GOED THUIS, TOINE!

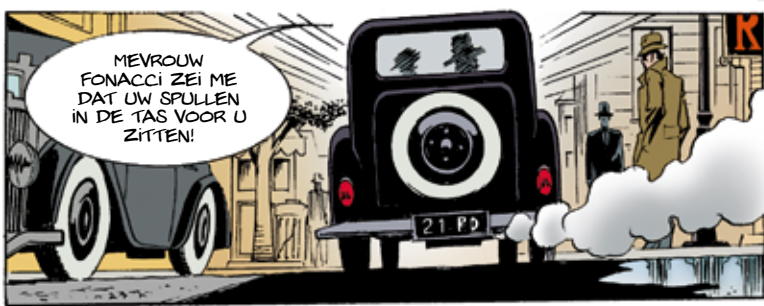
TOT STRAKS, ALS JE WEER ACHTER DE TRALIES VAN EEN VAN ONZE LEUKE EN COMFORTABELE CELLEN BELANDT!

HOOP ER MAAR NIET TE VEEL OP!

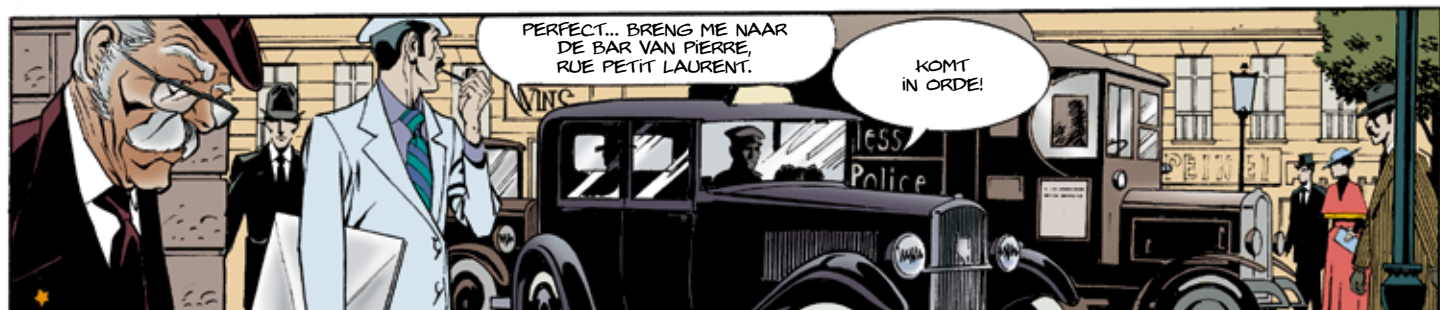

DAT IS HET MINSTE DAT IK KON DOEN, MENEER LA ROCCA!

GOED ZO, KLEINTJE... JE BENT OP TIJD!

MEVROU FONACCI ZEI ME DAT UW SPULLEN IN DE TAS VOOR U ZITTE!

PERFECT... BRENG ME NAAR DE BAR VAN PIERRE, RUE PETIT LAURENT.

KOMT IN ORDE!

EXACT TWINTIG MINUTEN LATER...

PAS OP JE TELLEN!! NAAR VERLUIDT IS DIE TOINE...

GEEN BEWEGING!

BOM

